

Razstava „Društva hrvatskih umjetnika“ v Pragi. Zopet se je otvoril paviljon „Manesa“ pod Pettinom. Topot nam je razkazoval mlado umetnost hrvaškega naroda. Razstava je pač na vsakega obiskovalca v celoti napravila lep vtisek, a zaman smo v njej iskali specifičnega narodnega značaja hrvaškega naroda. Ali se izraža sploh kje vsaj v začetkih ali v kakem mladem talentu? — Hrvatje sami dobro vedo, da je njih mlada umetnost preveč odvisna od tujih elementov, in drugače to ni biti ne more. Čisto pravilno je torej, da si hočejo zasedaj prisvojiti tehnično stran napredne tuje umetnosti. Osvojiti si morajo postavbe umetniškega govora, da bodo zamogli potem svojo osebno in narodno notranjost in čustvo popolnoma in soglasno izraziti. V valovih nervoznega in neumornega delovanja se sedaj še ne kaže toliko hrvaški narodni značaj pri modernejših slikarjih.

Hrvatje sami smatrajo M. Kl. Crnčiča za svojega najboljšega pokrajinskega slikarja, a tudi njegove figuralne slike so vredne pozornosti. Oton Iveković in I. Tišov sta slikarja pokrajin, genrista in portretista ob enem; čutita pač, da morata podati domovini umetnost, v kateri bi bile zastopane vse stroke. Njune mlade moči ne kažejo pač v vsaki stroki enake ekspresije, a njih umetniška pozornost, ki se obrača k vsem življenjskim pojavom in nobene malenkosti malomarno ne prezira, zbuja veliko nado v bodočnost. Kot popolna umetnika nam stopata pred oči Bukovac in Frangeš; pri njih je vse zakroženo in lepo konstruirano.

Vrnimo se k Crnčiču, ki se precej nagiba k impresionizmu, a to le v svojih „Primorskih pokrajinah“. V svoje slike, ki so precej preprostih motivov: — pogledi na dolge skalne stene in še daljšo modro morsk gladino —, vodi široko, mogočno svetlobo. Te slike, n. pr.: „Z rovinjskega zaliva“, „Ulaz v zaliv“ in potem še „Zaliv“, stoje pač izmed vseh njegovih slik na najvišji umetniški stopinji; v njih nahajamo široke, mirne tone in fineso čutenja. V drugih slikah, ki nam kažejo lepe motive z južnih vrtov in nasadov, ima akcentuirane svetlobne efekte, in tukaj v najnovjšem času razkrajja tudi luč in barve. V lepe idilične samote nas vodi v mraku Ferdo Kovačević. Gotovo so se mu priljubile globlje in nasičene barve. Kovačević se nam reprezentira samo kot pokrajinski slikar, posebno se odlikujeta njegovi sliki „Večer“ in „Pri sv. Ksaveriju“. Jako nestanoviten kakor v barvah tako tudi v formi je Tomislav Križman. A s svojo sliko „V pristani“ je pokazal, da zna tudi on koncentrirati svojo umetniško energijo. Ta slika tvori lepo trojico z O. Ivekovićevo „Zagreb v snegu“ in s Csikoševim „Borovjem“, Bela pl. Csikoš Sessia je nastopil svojo umetniško kariero l. 1897. s sliko „Pietà“, in kmalu na to je sledil ciklus dveh realnih in dveh fantastičnih scen, h katerim so podali

snov Dante, Goethe, Shakespeare in Homer. Mogočno dramatične momente kažeta sliki „Odisej mori Penelopine snubače“ in „Mark Antonij pri Cezarjevem truplu“. Silno mistični sta sliki „Dante pred vicami“ in „Valpurgina noč“. Zadnji dve sliki kažeta v koloristiki vplive Bukovčeve, prejšnji dve pa Medovičeve. Z živo rdečo barvo je dostikrat brezobziren, skoro brutalen.

Slava Raškajeva je najmlajši talent, ki se pojavlja v lepih nežnih in premišljenih akvarelih.

Robert Bauer ni posebno originalen, a vsekako najfinejši in najdelikatnejši kolorist v celi razstavi.

Zanimanja vredne koloristične momente nam kaže Ivan Tišov v svoji „Turkinji“ in „Med breškvami“. Končno dopolnjujejo razstavo hrvaških slikarjev Josip Bauer, Josa Bužan in F. Šenoa.

Kar velja o slikarjih, isto velja tudi o hrvaških kiparjih. Rendić uhaja v malenkosten italijanski naturalizem. Pošteno in resnično je Rudolf Valdec v medaljonu J. J. Strossmayera in pri poprsju grofice Khuen Hedervaryjeve vpodobil enostavne in ob enem odkritosrčne poteze. Mladi in jako nadarjeni kipar Ivan Meštrović, ki zbuja mnogo nad, seveda do sedaj še ni našel samega sebe; podložen je še najraznoterejšim vplivom, kakor Rodinu, Minnu i. dr. Ko pretrga te mreže in ko bo stal neoviran na lastnih nogah, bomo smeli upati, da dospe do visoke stopinje umetniške popolnosti.

Z odkritosrčnim zanimanjem in simpatijo smo hodili po razstavi, saj pač vsakega zanima mlado vrenje, naporno stremljenje in mladeniška marljivost. Želimo Hrvatom k njih delovanju mnogo uspeha, ki gotovo ne bode izostal pri tolikih talentih in pri toliki marljivosti!

Hugo Viktor (Praga).

Kaj se čita v Zagrebu? Na to vprašanje odgovarja „Hrvatska Misao“: „Najbolj nam pojasnjuje javna knjižnica in književni antikvariat Maisela i. dr. v Zagrebu, kaj čita hrvaška inteligenca. Tu je od 1989 knjig nemških 1470, hrvaških 110, francoskih 160, angleških 75, italijanskih 82, madjarskih 82. Te knjige so pa večinoma romani slabše vrste . . .“

Srbi in Hrvatje. Prepira med Hrvati in Srbi še menda ne bo tako hitro konec. Posebno za Dubrovnik se pripravajo, je-li hrvaški ali srbski. Srbi so ustanovili „Srpsko dubrovačko biblioteko“, katera izdaja brošure o tem in dokazuje, da so Dubrovčani Srbi. Čemu? Saj govore isti jezik oboji in tudi verska razlika tam ne velja, ker je tudi nekaj katoliških Srbov v Dubrovniku!

„Nada“, ilustriran list, ki ga je izdajala bosenska vlada, je prenehala izhajati. Sicer je vlada mnogo žrtvovala za ta list, zlasti za sijajne ilustracije, vendar si list ni pridobil toliko zaupanja v občinstvu, da bi mogel izhajati.